

NL

NL

NL

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, xxx
C(20...) yyy definitief

Ontwerp

VERORDENING (EU) nr. .../... VAN DE COMMISSIE

van [...]

**betreffende de toepassing van artikel 101, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking
van de Europese Unie op groepen onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten**

(Voor de EER relevante tekst)

Ontwerp

VERORDENING (EU) nr. .../... VAN DE COMMISSIE

van [...]

betreffende de toepassing van artikel 101, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op groepen onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten

(Voor de EER relevante tekst)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gelet op het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gelet op Verordening (EEG) nr. 2821/71 van de Raad van 20 december 1971 betreffende de toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag op groepen overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen¹, laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad van 16 december 2002 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag², en met name op artikel 40,

Na bekendmaking van de ontwerpverordening,

Na raadpleging van het Adviescomité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Verordening (EEG) nr. 2821/71 kent de Commissie de bevoegdheid toe artikel 101, lid 3, van het Verdrag (voorheen artikel 81, lid 3, en voordien artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag) bij verordening toe te passen op bepaalde groepen van overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen die onder artikel 101, lid 1, van het Verdrag vallen en die betrekking hebben op het onderzoek en de ontwikkeling van producten, technologieën of procédés tot aan het stadium van industriële toepassing alsmede op de exploitatie van de resultaten daarvan, met inbegrip van de bepalingen betreffende intellectuele-eigendomsrechten.
- (2) Artikel 179, lid 2, van het Verdrag bepaalt dat de Unie de ondernemingen, met inbegrip van kleine en middelgrote ondernemingen, stimuleert bij hun inspanningen op het gebied van hoogwaardig onderzoek en hoogwaardige technologische ontwikkeling, en hun streven naar onderlinge samenwerking ondersteunt.
- (3) Overeenkomsten met het oog op het gezamenlijk verrichten van onderzoek of de gezamenlijke ontwikkeling van de resultaten daarvan, tot aan, maar niet met inbegrip

¹ PB L 285 van 29.12.1971, blz. 46.

² PB L 1 van 4.1.2003, blz. 1.

van, het stadium van industriële toepassing, vallen over het algemeen niet onder artikel 101, lid 1, van het Verdrag. Onder bepaalde omstandigheden echter, bijvoorbeeld wanneer de partijen overeenkomen op eenzelfde gebied geen andere onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten te ondernemen, waardoor zij afzien van de mogelijkheid een concurrentievoordeel ten opzichte van de andere partijen te behalen, kunnen deze overeenkomsten wel onder artikel 101, lid 1, vallen, en zij moeten daarom in de werkingssfeer van de onderhavige verordening worden opgenomen.

- (4) Op grond van Verordening (EEG) nr. 2821/71 heeft de Commissie in het bijzonder Verordening (EG) nr. 2659/2000 van 29 november 2000 betreffende de toepassing van artikel 81, lid 3, van het Verdrag op groepen onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten vastgesteld³. Verordening (EG) nr. 2659/2000 verstrijkt op 31 december 2010.
- (5) Een nieuwe verordening dient aan twee vereisten te voldoen: zij moet een daadwerkelijke bescherming van de mededinging waarborgen en zij moet ondernemingen voldoende rechtszekerheid verschaffen. Bij het nastreven van deze doelstellingen moet rekening worden gehouden met de noodzaak het administratieve toezicht en de wetgeving zoveel mogelijk te vereenvoudigen. Beneden een bepaald niveau van marktmacht kan, met het oog op de toepassing van artikel 101, lid 3, van het Verdrag, over het algemeen worden aangenomen dat de gunstige gevolgen van onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten zullen opwegen tegen de mogelijke ongunstige gevolgen ervan voor de mededinging.
- (6) Het is voor de toepassing van artikel 101, lid 3, van het Verdrag bij verordening niet noodzakelijk de overeenkomsten die onder artikel 101, lid 1, van het Verdrag kunnen vallen, te omschrijven. Bij de individuele beoordeling van overeenkomsten in de zin van artikel 101, lid 1, van het Verdrag dient met verscheidene factoren rekening te worden gehouden, in het bijzonder met de structuur van de relevante markt.
- (7) De groepsvrijstelling dient uitsluitend te worden verleend voor overeenkomsten waarvan met voldoende zekerheid kan worden aangenomen dat zij aan de voorwaarden van artikel 101, lid 3, van het Verdrag voldoen.
- (8) Samenwerking op het gebied van onderzoek en ontwikkeling en ten aanzien van de exploitatie van de resultaten daarvan is het meest bevorderlijk voor de technische en economische vooruitgang wanneer de partijen hun complementaire vaardigheden, activa of activiteiten ten behoeve van die samenwerking inzetten.
- (9) De gezamenlijke exploitatie van de resultaten kan als een logische consequentie van gezamenlijke onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten worden beschouwd. De exploitatie kan uiteenlopende vormen aannemen, zoals de vervaardiging van producten, de exploitatie van intellectuele-eigendomsrechten waarmee een wezenlijke bijdrage aan de technische of economische vooruitgang wordt geleverd, of het op de markt brengen van nieuwe producten.
- (10) Over het algemeen kan worden aangenomen dat gebruikers baat hebben van een toename van onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten en een grotere doeltreffendheid

³ PB L 304 van 5.12.2000, blz. 7.

ervan doordat nieuwe of verbeterde producten of diensten op de markt worden gebracht, deze producten of diensten sneller worden gelanceerd, of doordat de nieuwe of verbeterde technologieën of procédés tot prijsverlagingen leiden.

- (11) Om de vrijstelling te rechtvaardigen dient de gezamenlijke exploitatie betrekking te hebben op producten, technologieën of procédés waarvoor de toepassing van de onderzoeks- en ontwikkelingsresultaten van doorslaggevende betekenis is. Bovendien dienen alle partijen in de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst vast te leggen dat zij onder gelijke voorwaarden toegang krijgen tot de resultaten van de gezamenlijke onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten met het oog op verder onderzoek of exploitatie. Wanneer echter academische instellingen, onderzoeksinstituten of ondernemingen die onderzoek en ontwikkeling als commerciële dienstverlening aanbieden zonder zich in de regel zelf met de exploitatie van de resultaten bezig te houden aan onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten deelnemen, kunnen zij overeenkomen de resultaten hiervan uitsluitend voor verder onderzoek te gebruiken.
- (12) Om ervoor te zorgen dat de intellectuele-eigendomsrechten van een partij de exploitatie van de resultaten door de andere partijen niet in de weg staan, waardoor de objectieve voordelen van de gezamenlijke onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten voor de gebruikers zou worden beperkt, moet een vrijstelling op grond van de onderhavige verordening uitsluitend kunnen worden verleend indien de partijen vóór de aanvang van hun onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten afspreken dat alle partijen op open en transparante wijze al hun bestaande en potentiële intellectuele-eigendomsrechten bekendmaken voor zover deze van belang zijn voor de exploitatie van de resultaten door de andere partijen.
- (13) Evenzo dienen de partijen, wanneer de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst niet in een gezamenlijke exploitatie van de resultaten voorziet, in de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst vast te leggen dat zij elkaar wederzijds toegang verlenen tot hun bestaande knowhow voor zover deze knowhow noodzakelijk is voor de exploitatie van de resultaten door de andere partijen. De aangerekende licentievergoedingen mogen niet zo hoog zijn dat zij de daadwerkelijke toegang tot de knowhow voor de andere partijen belemmeren.
- (14) De bij deze verordening verleende vrijstelling dient uitsluitend te worden toegekend voor onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten die de betrokken ondernemingen niet de mogelijkheid bieden de mededinging voor een wezenlijk deel van de betrokken producten of diensten uit te schakelen. Overeenkomsten tussen concurrenten waarvan het gezamenlijke marktaandeel voor de producten of diensten die door de resultaten van de onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten kunnen worden verbeterd of vervangen, op het moment van sluiting van de overeenkomst een bepaald niveau overschrijdt, dienen van de groepsvrijstelling te worden uitgesloten. Er kan echter niet van worden uitgegaan dat onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten onder artikel 101, lid 1, van het Verdrag vallen of dat zij niet aan de voorwaarden van artikel 101, lid 3, van het Verdrag voldoen indien de in deze verordening vastgestelde marktaandeedrempel wordt overschreden of indien aan andere in deze verordening vastgestelde voorwaarden niet is voldaan. In deze gevallen dient een individuele beoordeling van de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst plaats te vinden op grond van artikel 101 van het Verdrag.

- (15) Om ervoor te zorgen dat de daadwerkelijke mededinging bij de gezamenlijke exploitatie van de resultaten gehandhaafd wordt mag geen van de partijen volledig worden uitgesloten van de exploitatie van de resultaten in de interne markt en dient te worden bepaald dat de groepsvrijstelling niet langer van toepassing is wanneer het gezamenlijke marktaandeel van de partijen voor de producten die uit de gezamenlijke onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten voortvloeien, te groot wordt. De vrijstelling dient, ongeacht de marktaandelen van de partijen, nog enige tijd na de aanvang van de gezamenlijke exploitatie van toepassing te blijven totdat de marktaandelen gestabiliseerd zijn, met name na de invoering van een geheel nieuw product, zodat een minimumperiode van rendement op de betrokken investeringen wordt gewaarborgd.
- (16) Deze verordening mag geen vrijstelling verlenen voor overeenkomsten die beperkingen bevatten welke niet noodzakelijk zijn om de voornoemde gunstige effecten te bereiken. In beginsel moeten bepaalde ernstige mededingingsbeperkingen, zoals beperkingen van de vrijheid van de partijen om onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten te verrichten op een gebied waarop de overeenkomst geen betrekking heeft, de vaststelling van de prijzen die aan derden worden berekend, de beperking van de productie of verkoop alsmede de beperking van de passieve verkoop van contractproducten of contractprocédés in gebieden die aan andere partijen zijn voorbehouden, van de in de onderhavige verordening vervatte groepsvrijstelling worden uitgesloten, ongeacht het marktaandeel van de betrokken ondernemingen.
- (17) De marktaandeedrempel, de uitsluiting van bepaalde overeenkomsten en de voorwaarden die in deze verordening zijn vervat garanderen over het algemeen dat de overeenkomsten waarvoor de groepsvrijstelling geldt de deelnemende ondernemingen niet de mogelijkheid geven voor een wezenlijk deel van de betrokken producten of diensten de mededinging uit te schakelen.
- (18) Overeenkomsten tussen ondernemingen die geen concurrerende fabrikanten van producten, technologieën of procédés zijn welke door de resultaten van de onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten kunnen worden verbeterd, gesubstitueerd of vervangen zullen de daadwerkelijke mededinging op het gebied van onderzoek en ontwikkeling slechts in uitzonderlijke omstandigheden uitschakelen. Het is derhalve passend ervoor te zorgen dat deze overeenkomsten, ongeacht het marktaandeel van de betrokken ondernemingen, in aanmerking kunnen komen voor de groepsvrijstelling, en in de genoemde uitzonderlijke gevallen de vrijstelling in te trekken.
- (19) De Commissie kan, overeenkomstig artikel 29, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad van 16 december 2002 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag, de onderhavige verordening buiten toepassing verklaren wanneer zij van oordeel is dat in een bepaald geval een overeenkomst waarop de in artikel 2 bedoelde vrijstelling van toepassing is, niettemin gevolgen heeft die onverenigbaar zijn met artikel 101, lid 3, van het Verdrag. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn wanneer een onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst de mogelijkheid voor derden om op het betrokken gebied onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten te verrichten aanzienlijk beperkt als gevolg van de geringe onderzoekcapaciteit die elders beschikbaar is, wanneer de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst wegens de bijzondere aanbodstructuur de toegang van derden tot de markt voor de contractproducten of contractprocédés aanmerkelijk beperkt, wanneer de contractpartijen zonder objectief gerechtvaardigde reden de resultaten van hun gezamenlijke onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten niet

exploiteren, wanneer de contractproducten of contractprocédés in de gezamenlijke markt of op een wezenlijk deel daarvan geen daadwerkelijke mededinging ondervinden van producten, technologieën of procédés die door de gebruikers op grond van hun kenmerken, hun prijs en het gebruik waarvoor ze bestemd zijn als gelijkaardig worden beschouwd, of wanneer de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst de daadwerkelijke mededinging op het gebied van onderzoek en ontwikkeling op een bepaalde markt zou uitschakelen.

- (20) De mededingingsautoriteit van een lidstaat kan op grond van artikel 29, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad de groepsvrijstelling op het grondgebied van die lidstaat of een deel daarvan intrekken wanneer zij van oordeel is dat in een bepaald geval een overeenkomst waarop de vrijstelling van artikel 2 van toepassing is, niettemin op het grondgebied, of een gedeelte van het grondgebied van die lidstaat dat alle kenmerken van een afzonderlijke geografische markt vertoont, gevolgen heeft die onverenigbaar zijn met artikel 101, lid 3, van het Verdrag.
- (21) Aangezien onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten dikwijls voor langere tijd worden gesloten, vooral wanneer de samenwerking tevens de exploitatie van de resultaten omvat, dient de geldigheidsduur van deze verordening op twaalf jaar te worden vastgesteld.
- (22) Deze verordening laat de toepassing van artikel 102 van het Verdrag onverlet,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Definities

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

1. "Overeenkomst": een overeenkomst, een besluit van een ondernemingsvereniging of een onderling afgestemde feitelijke gedraging.
2. "Partijen": de ondernemingen die partij bij de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst zijn en de respectievelijke daarmee verbonden ondernemingen.
3. "Verbonden ondernemingen":
 - (a) ondernemingen waarin een partij bij de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst direct of indirect:
 - (i) de bevoegdheid heeft meer dan de helft van de stemrechten uit te oefenen;
 - (ii) de bevoegdheid heeft meer dan de helft van de leden van de raad van toezicht, van de raad van bestuur of van de krachtens de wet tot vertegenwoordiging bevoegde organen te benoemen; of
 - (iii) het recht heeft de zaken van de onderneming te beheren;

- (b) ondernemingen die ten aanzien van een partij bij de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst direct of indirect over de onder a) bevoegde rechten of bevoegdheden beschikken;
 - (c) ondernemingen waarin een onderneming als bedoeld onder b) direct of indirect over de onder a) genoemde rechten of bevoegdheden beschikt;
 - (d) ondernemingen waarin een partij bij de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst gezamenlijk met een of meer van de ondernemingen als bedoeld onder a), b) of c), of waarin twee of meer van laatstgenoemde ondernemingen gezamenlijk over de onder a) bedoelde rechten of bevoegdheden beschikken;
 - (e) ondernemingen waarin over de onder a) bedoelde rechten of bevoegdheden gezamenlijk wordt beschikt door:
 - (i) partijen bij de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst of de respectievelijke daarmee verbonden ondernemingen als bedoeld onder a), b), c) of d), of
 - (ii) één of meer van de partijen bij de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst of één of meer van de daarmee verbonden ondernemingen als bedoeld onder a), b), c) of d), en één of meer derden.
4. "Onderzoek en ontwikkeling": de verwerving van knowhow ten aanzien van producten, technologieën of procédés en de uitvoering van theoretische analyses, systematische studies of experimenten, met inbegrip van experimentele productie en technische tests van producten of procédés, de inrichting van de daartoe benodigde installaties en de verwerving van intellectuele-eigendomsrechten voor de resultaten.
 5. "Product": een goed en/of een dienst, daaronder begrepen zowel intermediaire goederen en/of diensten als eindgoederen en/of –diensten.
 6. "Contractprocédé": een technologie of werkwijze die uit de gezamenlijke onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten voortvloeit.
 7. "Contractproduct": een product dat uit de gezamenlijke onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten voortvloeit of met gebruikmaking van de contractprocédés wordt vervaardigd.
 8. "Exploitatie van de resultaten": productie of distributie van de contractproducten of de toepassing van de contractprocédés dan wel de toekenning of licentiëring van intellectuele-eigendomsrechten aan derden alsmede het doorgeven aan derden van de knowhow die voor het vervaardigen van de producten of de toepassing van de procédés noodzakelijk is.
 9. "Intellectuele-eigendomsrechten": industriële eigendomsrechten, auteursrecht en naburige rechten.
 10. "Knowhow": een geheel van niet-geoctrooieerde praktische informatie, voortvloeiend uit ervaring en onderzoek, en die geheim, wezenlijk en geïdentificeerd is; in dit verband betekent "geheim" dat de knowhow niet algemeen bekend of

gemakkelijk verkrijgbaar is; "wezenlijk" betekent dat de knowhow informatie omvat die noodzakelijk is voor de vervaardiging van de contractproducten of de toepassing van de contractprocédés; "geïdentificeerd" betekent dat de knowhow zodanig volledig beschreven is dat kan worden nagegaan of deze aan de criteria van geheimzinnigheid en wezenlijkheid voldoet.

11. Onderzoek en ontwikkeling, of de exploitatie van de resultaten ervan, geschieden "gezamenlijk" wanneer de daarmee verbonden taken:
 - (a) door een gemeenschappelijk team, organisatie of onderneming worden verricht;
 - (b) gezamenlijk aan een derde partij worden toevertrouwd; of
 - (c) onder de partijen worden verdeeld door middel van specialisatie bij onderzoek en ontwikkeling dan wel exploitatie.
12. "Specialisatie bij onderzoek en ontwikkeling": elk van de partijen verricht een deel van de onderzoeks- en ontwikkelingswerkzaamheden die door de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst worden bestreken en richt zich hierbij op een welbepaald gebied van onderzoek en ontwikkeling. Situaties waarin één partij alle onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten verricht en de andere partij deze activiteiten slechts financiert of de resultaten ervan exploiteert vallen hier niet onder.
13. "Specialisatie bij exploitatie": de partijen verdelen individuele taken onderling of leggen elkaar beperkingen op ten aanzien van de exploitatie van de resultaten, doch elk van de partijen moet een deel van de exploitatie van de resultaten in de interne markt op zich nemen. Het is voldoende indien slechts één partij belast is met de vervaardiging van de contractproducten, maar elke partij moet in de interne markt met betrekking tot de contractproducten enige distributieactiviteiten op zich nemen, bijvoorbeeld wat bepaalde aan haar toegewezen gebieden, klanten of toepassingen betreft. Situaties waarin slechts één partij de contractproducten vervaardigt en distribueert op basis van een door de andere partijen verleende exclusieve licentie vallen hier niet onder.
14. "Concurrerende onderneming": een daadwerkelijke of potentiële concurrent.
15. "Daadwerkelijke concurrent": een onderneming die een product, technologie of procédé levert dat kan worden verbeterd, gesubstitueerd of vervangen door het contractproduct of het contractprocédé op de relevante geografische markt.
16. "Potentiële concurrent": een onderneming die, bij afwezigheid van de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst, op grond van realistische overwegingen en niet louter als theoretische mogelijkheid, in geval van een geringe maar duurzame verhoging van de relatieve prijzen wellicht binnen een termijn van ten hoogste drie jaar de vereiste extra investeringen zou doen of andere noodzakelijke omschakelingskosten zou maken om een product, technologie of procédé te leveren dat door het contractproduct of het contractprocédé op de relevante geografische markt zou kunnen worden verbeterd of vervangen.

17. "Relevante markt voor de contractproducten of contractprocédés": de relevante productmarkt(en) en geografische markt(en) waartoe de contractproducten of contractprocédés behoren.

Artikel 2

Vrijstelling

1. Overeenkomstig artikel 10, lid 3, van het Verdrag en onverminderd de bepalingen van deze verordening, wordt artikel 101, lid 1, van het Verdrag buiten toepassing verklaard voor overeenkomsten tussen twee of meer partijen die betrekking hebben op de voorwaarden waaronder deze partijen:
- (a) gezamenlijk onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten verrichten ten aanzien van contractproducten of contractprocédés, en de daarbij verkregen resultaten gezamenlijk exploiteren;
 - (b) de resultaten van de onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten ten aanzien van producten of procédés, die gezamenlijk zijn verricht op grond van een tevoren door dezelfde partijen gesloten overeenkomst, gezamenlijk exploiteren, of
 - (c) gezamenlijk onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten verrichten ten aanzien van producten of procédés, zonder dat de resultaten daarvan gezamenlijk worden geëxploiteerd.

Deze vrijstelling is van toepassing voor zover bedoelde overeenkomsten (hierna "onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten" genoemd), beperkingen van de mededinging inhouden die onder artikel 101, lid 1, van het Verdrag vallen.

2. De in lid 1 bedoelde vrijstelling is ook van toepassing op in onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten opgenomen bepalingen die betrekking hebben op de toekenning of licentiëring van intellectuele-eigendomsrechten aan een of meer partijen, mits deze bepalingen niet het voornaamste onderwerp van die overeenkomsten vormen, maar daarmee rechtstreeks verband houden en voor de tenuitvoerlegging ervan noodzakelijk zijn.

Artikel 3

Voorwaarden voor vrijstelling

1. De in artikel 2 bedoelde vrijstelling is van toepassing op de in de leden 2 tot en met 5 vervatte voorwaarden.
2. De partijen komen overeen dat vóór de aanvang van de onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten alle partijen hun bestaande en potentiële intellectuele-eigendomsrechten bekendmaken die van invloed kunnen zijn op de exploitatie van de resultaten door de andere partijen.
3. De onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst bepaalt dat alle partijen onder gelijke voorwaarden toegang moeten krijgen tot de resultaten van de gezamenlijk verrichte

onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten met het oog op verder onderzoek of exploitatie. Onderzoeksinstituten, academische instellingen of ondernemingen die onderzoek en ontwikkeling als commerciële dienstverlening aanbieden zonder zich in de regel bezig te houden met de exploitatie van de resultaten daarvan, kunnen echter overeenkomen de resultaten uitsluitend voor verder onderzoek te gebruiken.

4. Onverminderd lid 3 bepaalt de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst, wanneer de overeenkomst uitsluitend voorziet in gezamenlijke onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten, dat aan elke partij toegang moet worden verleend tot de bestaande knowhow van de andere partijen, indien deze knowhow noodzakelijk is voor de exploitatie van de resultaten.
5. Gezamenlijke exploitatie heeft slechts betrekking op resultaten die door intellectuele-eigendomsrechten worden beschermd of die knowhow vormen en die noodzakelijk zijn voor de vervaardiging van de contractproducten of de toepassing van de contractprocédés.
6. Partijen die belast zijn met de vervaardiging van de contractproducten door middel van specialisatie bij exploitatie worden ertoe verplicht de orders voor de levering van de contractproducten van de andere partijen uit te voeren, behalve wanneer de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst tevens voorziet in gezamenlijke distributie in de zin van artikel 1, lid 11, onder a) of b).

Artikel 4

Marktaandeeldrempel en duur van de vrijstelling

1. Wanneer de partijen geen concurrerende ondernemingen zijn, geldt de in artikel 2 bedoelde vrijstelling voor de duur van de onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten. Wanneer de resultaten gezamenlijk worden geëxploiteerd, blijft de vrijstelling gedurende een periode van zeven jaar vanaf het tijdstip waarop de contractproducten of contractprocédés voor het eerst in de interne markt in de handel worden gebracht, van kracht.
2. Wanneer twee of meer van de partijen concurrerende ondernemingen zijn, geldt de in artikel 2 bedoelde vrijstelling gedurende de in lid 1 genoemde periode, mits op het tijdstip waarop de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst wordt gesloten het gezamenlijke marktaandeel van de partijen op de relevante markt niet meer dan 25% bedraagt voor de producten, technologieën of procédés die door de contractproducten of contractprocédés kunnen worden verbeterd of vervangen.
3. Na het verstrijken van de in lid 1 bedoelde periode blijft de vrijstelling van kracht zolang het gezamenlijke marktaandeel van de partijen niet meer dan 25% van de relevante markt voor de contractproducten of contractprocédés bedraagt.

Artikel 5

Hardcore beperkingen

De in artikel 2 bedoelde vrijstelling is niet van toepassing op onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten die, als zodanig of in combinatie met andere factoren waarover de partijen controle hebben, direct of indirect tot doel hebben:

- (a) de vrijheid van de partijen te beperken om zelfstandig of in samenwerking met derden, hetzij op een gebied dat geen verband houdt met dat waarop het onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma betrekking heeft, hetzij na de verwezenlijking van dat programma op het door het programma bestreken of een daarmee verbonden gebied, onderzoek- en ontwikkelingsactiviteiten te verrichten;
- (b) de productie of de verkoop te beperken, met uitzondering van:
 - de vaststelling van productiedoelstellingen wanneer de gezamenlijke exploitatie van de resultaten tevens de gezamenlijke vervaardiging van de contractproducten omvat; en
 - de vaststelling van verkoopdoelstellingen wanneer de gezamenlijke exploitatie van de resultaten tevens de gezamenlijke distributie van de contractproducten of de gezamenlijke licentiëring van de contractprocédés omvat in de zin van artikel 1, lid 11, onder a) en b);
- (c) de prijzen vast te stellen bij de verkoop van het contractproduct of de licentiëring van de contractprocédés aan derden, met uitzondering van de vaststelling van de prijzen die aan directe afnemers worden aangerekend of de vaststelling van licentievergoedingen die aan directe licentienemers worden aangerekend wanneer de gezamenlijke exploitatie van de resultaten tevens de gezamenlijke distributie van de contractproducten dan wel de gezamenlijke licentiëring van de contractprocédés omvat in de zin van artikel 1, lid 11, onder a) en b);
- (d) het gebied te beperken waarop, of de klantenkring waaraan, de partijen de contractproducten passief mogen verkopen of de contractprocédés passief in licentie mogen geven;
- (e) de actieve verkoop van de contractproducten of de contractprocédés te verbieden of te beperken in gebieden of aan klanten die niet uitsluitend aan een van de partijen zijn toegewezen door middel van specialisatie bij exploitatie;
- (f) de partijen te verplichten niet te voldoen aan de vraag van gebruikers in de onderscheiden aan de partijen toegewezen gebieden, of van gebruikers die anderszins aan de partijen zijn toegewezen door middel van specialisatie bij exploitatie, die de contractproducten in andere gebieden binnen de interne markt in de handel brengen;
- (g) de partijen te verplichten het voor gebruikers of wederverkopers moeilijk te maken de contractproducten van andere wederverkopers binnen de interne markt af te nemen.

Artikel 6

Uitgesloten beperkingen

De vrijstelling als bedoeld in artikel 2 is niet van toepassing op de volgende in onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten vervatte verplichtingen:

- (a) het verbod om na voltooiing van het onderzoek- en ontwikkelingsprogramma de geldigheid van de intellectuele-eigendomsrechten van de partijen in de interne markt aan te vechten welke rechten relevant zijn voor de onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten, of om na het verstrijken van de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst de geldigheid van intellectuele-eigendomsrechten van de partijen in de interne markt aan te vechten waarmee de resultaten van de onderzoeks- en ontwikkelingactiviteiten worden beschermd; dit doet geen afbreuk aan de mogelijkheid om in de beëindiging van de onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomst te voorzien in geval een van de partijen de geldigheid van deze intellectuele-eigendomsrechten aanvecht;
- (b) de verplichting om geen licenties aan derden te verlenen voor de vervaardiging van de contractproducten of de toepassing van de contractprocédés, tenzij is voorzien in de exploitatie van de resultaten van de gezamenlijke onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten door tenminste één van de partijen en deze exploitatie in de interne markt plaatsvindt.

Artikel 7

Toepassing van de marktaandeeldrempel

1. Voor de toepassing van de in artikel 4 vervatte marktaandeeldrempel gelden de volgende regels:
 - (a) het marktaandeel wordt berekend op grond van de waarde van de verkopen op de markt; ingeval geen gegevens betreffende de waarde van de verkopen op de markt beschikbaar zijn, kan voor de bepaling van het marktaandeel van de partijen gebruik worden gemaakt van ramingen die op andere betrouwbare marktinformatie, zoals de omvang van de verkopen op de markt, gebaseerd zijn;
 - (b) het marktaandeel wordt berekend op grond van gegevens die betrekking hebben op het voorafgaande kalenderjaar;
 - (c) het marktaandeel van de in artikel 1, punt 3, onder e), bedoelde ondernemingen wordt in gelijke delen toegerekend aan elke onderneming die over de in artikel 1, punt 3, onder a), genoemde rechten of bevoegdheden beschikt.
2. Wanneer het in artikel 4, lid 3, bedoelde marktaandeel aanvankelijk niet meer dan 25% bedraagt, maar vervolgens boven dit niveau stijgt zonder de 30% te overschrijden, blijft de in artikel 1 bedoelde vrijstelling van toepassing gedurende twee opeenvolgende kalenderjaren volgende op het jaar waarin de grens van 25% voor het eerst is overschreden.

- 3 Wanneer het in artikel 4, lid 3, bedoelde marktaandeel aanvankelijk niet meer dan 25% bedraagt, maar vervolgens de 30% overschrijdt, blijft de in artikel 1 bedoelde vrijstelling van toepassing gedurende een kalenderjaar volgend op het jaar waarin het niveau van 30% voor het eerst is overschreden.
4. Het voordeel van het bepaalde in de leden 2 en 3 kan niet zodanig worden gecombineerd dat dit tot een langere periode van twee kalenderjaren zou leiden.

Artikel 8

Overgangsperiode

Het verbod van artikel 10, lid 1, van het Verdrag is gedurende de periode van 1 januari 2011 tot en met 31 december 2011 niet van toepassing op overeenkomsten die op 31 december 2010 reeds van kracht zijn en die niet aan de in deze verordening vastgestelde voorwaarden voor vrijstelling voldoen, maar wel aan de in Verordening (EG) nr. 2659/2000 vastgestelde voorwaarden voor vrijstelling.

Artikel 9

Geldigheidsduur

Deze verordening treedt in werking op [...] 2011.

De geldigheidsduur ervan verstrijkt op 31 december 2022.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, op [...].

Voor de Commissie
De Voorzitter
José Manuel BARROSO